

портфелем ценных бумаг // Финансы и кредит (рус.). – 2005. – №10. – С. 31–41.

4. Нізков О. Законодавство з питань клірингової діяльності потребує вдосконалення // Цінні папери України. – 2003. – №19. – С. 8–9.

5. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», ВВР, 1996, №51, ст. 292.

6. Криклій А.С. Капіталізація банківської системи України в умовах глобалізації: проблеми та перспективи // Економіка і держава. – 2006. – №5. – С. 32.

П.Ф. КОВАЛЬ,
к.е.н., доцент, Чернігівський державний інститут економіки і управління,
К.Г. БРИЛЬ,
аспірант, Чернігівський державний інститут економіки і управління

Зовнішні фактори, які обумовлюють вимоги до туристичних центрів

Сформульовано вимоги до туристичних центрів, яким вони мають відповідати для того, щоб стати базовими елементами туристичної галузі і ефективно реагувати на впливи зовнішнього середовища. Означені особливості вітчизняного туризму, які в поєднанні з негативними факторами зовнішнього середовища гальмують його розвиток. Розглянуті окремі аспекти зовнішнього середовища, які необхідно враховувати при розбудові туристичних центрів. Показано взаємозв'язок між зовнішнім середовищем та вимогами до туристичних центрів, який здійснюється через певні впливи на туристичні підприємства.

Сформулированы требования к туристическим центрам, которым они должны соответствовать для того, чтобы стать базовыми элементами туристической отрасли и эффективно реагировать на влияние внешней среды. Показаны особенности отечественного туризма, которые совместно с негативными внешними факторами тормозят его развитие. Рассмотрены отдельные аспекты внешней среды, которые необходимо учитывать при строительстве туристических центров. Показана взаимосвязь между средой и требованиями к туристическим центрам, которая осуществляется через специфические воздействия на туристические центры.

The article formulates the demands to the touristic centers necessary for their becoming the basic elements of the touristic branch and their reacting effectively to the environment's influence. The traits of the Ukrainian tourism that, together with the external factors, hinder its development are shown. The aspects of the environment which are necessary to consider when building the touristic centers are discussed. The correlation between the environment and the demands to the touristic centers that is established via the specific influences on the touristic centers is shown.

Туристично-рекреаційні ресурси України здатні забезпечити поступовий динамічний розвиток туристичної галузі і зробити її конкурентоспроможною на світовому ринку туристичних послуг. Навіть по-

верхневий огляд об'єктів, які можуть бути включені до туристичного обігу, дає можливість співставити нашу країну з країнами, які в останні роки вирвалися вперед у розвитку туризму (Єгипет, Туреччина, країни Південно-Східної Азії). Але разом із тим відчутного поштовху в розвитку українського туризму не відчувається. Туризм України має певні особливості, які, підсилюючись цілим набором негативних факторів зовнішнього середовища, уповільнюють його розвиток, внаслідок чого він не приваблює підприємства, установи, організації інших галузей до співпраці в напрямі отримання прибутку, створення сталих господарських зв'язків із туристичними підприємствами і реалізації спільних масштабних проектів.

Постановка проблеми. Необхідність пошуку нових вимог до туристичних центрів викликана як неефективністю реагування на негативні фактори зовнішнього середовища, так і неспроможністю використання його позитивних факторів і можливостей для свого подальшого розвитку.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Переважання негативних факторів розвитку туризму в Україні над позитивними та їхній вплив на світовий рейтинг туристичної галузі показано в роботах Г.В. Казачковської і В.Ф. Данильчука [8, 5]. Рекреаційні території та їх різновид – рекреаційні зони як джерело туристичних ресурсів для розгортання побудови туристичних центрів розглянуті в роботі І.В. Черніної [9]. Ціннісні критерії для відбору природних територій, що потребують особливої охорони, надані в роботі В.І. Гетьмана [3]. Оцінку сучасного стану використання природно-рекреаційного потенціалу України та розрахунок показників концентрації природних рекреаційних ресурсів та земель у регіонах України зроблено О.О. Бейдиком у монографії [2]. Розрахунок показників розвитку туристичної галузі на основі частки природно-рекреаційного потенціалу у структурі господарства територій, обраних для будівництва туристичних центрів, наведено у роботі Л.М. Черчик [10]. Співвідношення негативних і позитивних факторів розвитку туристичної галузі України розкрито в роботі В.Ф. Данильчу-

ка [5]. На проблему формування місцевих бюджетів та перерозподілу коштів між бюджетами різних рівнів вказується в роботі Л.П. Дядечка [7].

Метою статті є дослідження аспектів зовнішнього середовища, які, на нашу думку, можуть бути використані туристичними центрами для подальшого розвитку та дозволяють сформулювати вимоги до них як до структурних елементів туристичної галузі.

Виклад основного матеріалу. Туристична галузь в Україні має певні особливості, які відрізняють її від аналогічних галузей інших країн. По-перше, вона сконцентрована на локальних територіях, які мають природні переваги: північне узбережжя Азово-Чорноморського басейну, Карпати. Інші ж території, а це переважна більшість країни, обділені такими природними ресурсами, не мають змоги залучати суттєві в економічному розумінні туристичні потоки.

Вітчизняному туризму притаманна лікувально-оздоровча спеціалізація, а це в основному лікування мінеральними водами, грязями, фізіометодами, що залишає «за бортом», тобто не дозволяє включати в процес обслуговування, великі за обсягами сегменти споживачів туристичних послуг, які не потребують лікування, а лише прагнуть відпочити і розважитися, просто поєднати приємне з корисним.

Туристична галузь України працює сезонно. Причому співвідношення між туристичним і «мертвим» сезонами нерівне – останній сезон набагато перебільшує туристичний через певні природно-кліматичні особливості країни. Внаслідок цього туристична галузь, не маючи внутрішніх джерел фінансування свого розвитку, вимушена залучати зовнішні джерела інвестування, які дорого коштують і роблять неможливим здійснення масштабних структурних і організаційних перетворень.

Відсутність чіткої класифікації об'єктів туристичної галузі ускладнює процес планування її розвитку, включення їх у співпрацю з підприємствами інших галузей економіки. «Розмитість» визначень туристичних утворень тягне за собою складність їхнього позиціонування на ринку туристичних послуг, і, як наслідок, неможливість формування фірмових ознак турпродуктів як самих таких утворень, так і національного турпродукту.

Наслідком цих особливостей є те, що туристична галузь України не приваблює підприємства, установи, організації інших галузей до співпраці з нею в напрямі отримання прибутку, створення сталих господарських зв'язків із турпідприємствами і реалізації спільних масштабних проектів. З метою усунення цих негативних особливостей туристичної галузі та підвищення ефективності її роботи, перетворення уявлення про туризм лише як про сферу розваг на ефективну і прибуткову галузь економіки нами пропонується як базовий елемент побудови цієї галузі обрати туристичний центр. Для цього ми вважаємо за доцільне розглянути зовнішнє середовище, в якому доводиться працювати туристичним центрам, а також характер взаємовпливу між ними.

Сучасний стан зовнішньоекономічного середовища, на жаль, не в повній мірі сприяє розвитку туризму через переважання негативних факторів, що вимагає від нас роботи у декількох напрямках. По-перше, розробки нових підходів до формування внутрішньоорганізаційних взаємозв'язків між складовими туристичних центрів, здатних з максимальною ефективністю використовувати можливості зовнішнього середовища, по-друге, обрання поширеної ресурсної бази для розбудови туристичних центрів, по-третє, розробки типової методики їхнього будівництва, по-четверте, влучне обрання стратегій розвитку як окремих туристичних центрів, так і туристичної галузі в цілому. В даній статті розглянемо перший напрям, оскільки від нього залежатиме, які структурні підрозділи і яким чином реагують на це середовище, що дасть змогу проаналізувати ефективність відповідного реагування.

Огляд останніх публікацій, а також теоретико-методологічних розробок фокусує дослідження на тих аспектах зовнішнього середовища, які, на нашу думку, можуть бути використані туристичними центрами для подальшого розвитку та дозволяють сформулювати вимоги до них як до структурних елементів туристичної галузі. До таких аспектів відносяться:

- наявність рекреаційних територій;
- розвиненість туристичного потенціалу;
- розгалуженість мережі дестинацій;
- від'ємний баланс між позитивними і негативними факторами країни;
- проблеми місцевих бюджетів;
- фактори виробництва турпродукту;
- розмивання поняття «галузь».

Джерелом туристичних ресурсів для розгортання побудови туристичних центрів є рекреаційні території та їх різновид – рекреаційні зони – ділянки суші та водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму, відновлення життєвих сил і працездатності людини, а також для забезпечення екологічної безпеки [8, с. 52]. На нашу думку, характерною особливістю таких зон в Україні є те, що вони обираються в місцях з природними перевагами, тобто на морських узбережжях, заповідниках, лижних курортах. Інші ж території, не менш придатні, але розробка яких вимагає первинних капіталовкладень, залишаються без уваги інвесторів. Туристичні центри при їх раціональному плануванні спроможні вирівняти таку нерівномірність туристичної мережі шляхом підняття ступеню окультуреності рекреаційних зон, які залишаються не включеними до виробництва туристичного продукту. При цьому необхідно враховувати ціннісні критерії для відбору природних територій, що потребують особливої охорони, такі як рідкісність, унікальність, різноманітність, репрезентативність, збереження рекреаційної придатності [3, с. 55]. Ці критерії, на нашу думку, визначають таку вимогу до туристичних центрів, як здатність забезпечити збереження та відновлення рекреаційних цінностей територій через планування унікального асортименту туристичних послуг в кожному із них.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для оцінки сучасного стану використання природно-рекреаційного потенціалу розраховано показники концентрації природних рекреаційних ресурсів та земель у регіонах України, які свідчать про високий рівень забезпечення рекреаційними ресурсами та резерви розширення обсягів використання природно-рекреаційного потенціалу, зокрема у Житомирській, Волинській, Івано-Франківській, Тернопільській, Чернігівській, Чернівецькій, Сумській, Хмельницькій областях [2]. Ми вважаємо, що ці розрахунки свідчать про можливість розбудови мережі туристичних центрів, яка рівномірно охопить всю територію країни. Оскільки переважають лісові та лісостепові зони, доцільно вести мову про пошуки найбільш розповсюджених для них видів туризму, які б водночас не виходили за рамки ментальності українського народу. Серед всього розмаїття існуючих видів туризму такому критерію відповідають сільський, зелений та агротуризм. Перспективними вважаємо також катання на лижах і ковзанах з використанням штучного снігового покриття, підводне полювання, болдерінг, парашутний і планерний спорт, авіатуризм. Ці види туризму, по-перше, вимагають первинних вкладень, співставних із вартістю будови звичайної селянської садиби для сільського туризму. По-друге, вони здатні відродити занедбану в останні роки галузь малої авіації, розвиток якої розпочався в провідних країнах світу. Отже, наступною вимогою до туристичних центрів стає можливість їх створення, використовуючи на початковій стадії саме ці види туризму.

Найбільший вплив на показники розвитку туристичної галузі має частка природно-рекреаційного потенціалу у структурі господарства території, обраних для будівництва туристичних центрів, що значною мірою визначає площі земель, які можуть використовуватися для розвитку рекреаційного природокористування. За рівнем концентрації природно-рекреаційного потенціалу на одного рекреанта найвищі показники у Чернівецькій, Житомирській, Сумській, Хмельницькій, Чернігівській областях, пов'язано з низьким рівнем рекреаційного навантаження [9, с. 84]. Ми вважаємо, що це території, до яких має бути привернута першочергова увага інвесторів, оскільки особи та організації, які володіють надлишковими капіталами, повинні мати можливість їх прибуткового вкладення. Тобто наступною вимогою до туристичних центрів стає їх властивість концентрувати та перерозподіляти капітал між різними галузями народного господарства.

Основою будь-якого туристичного продукту є дестинація, яка містить туристичні ресурси. Якщо дестинація, яка містить привабливий туристичний ресурс, має сучасну інфраструктуру, вона стає об'єктом інтересу для туризму і навколо неї може бути побудовано туристичний центр. Особливістю переважної більшості українських історичних дестинацій є їх відношення до історичної епохи XVII–XIX століть, що не робить їх цікавими для більшості західноєвропейських туристів, оскільки Західна Європа багата на пам'ятки більш давніх епох. Щодо природних дестинацій, то вони також відносяться до однако-

вих природно-географічних територій – лісостепових та лісових зон і не можуть конкурувати з відомими дестинаціями субекваторіальної зони (Туреччина, Єгипет, Емірати, Індія та ін.) за теплою клімату, кількістю сонячних днів протягом року, морськими розвагами, тропічною рослинністю, а головне – за екологічною міцністю оточуючого середовища.

Наслідком цих двох особливостей вітчизняних туристичних дестинацій є їх неспроможність втримати туристів на тривалий час. Тому зараз в Україні переважають виїзний та екскурсійний види туризму. Така недоопрацьованість цільового призначення рекреаційних можливостей вітчизняних дестинацій приводить нас до необхідності висунення вимоги до туристичних центрів як до центрів з втілення природовідновлювальних технологій у поєднанні з екологічно безпечними розвагами.

Концепція створення туристичних центрів в Україні має будуватися з врахуванням балансу позитивних і негативних факторів, які визначають розвиток туризму. До позитивних факторів можна віднести миролюбну політику держави на міжнародному рівні, відсутність військових конфліктів всередині країни, сприятливий клімат, привабливу для туристів територію, багату історію, гостинність населення, зручне географічне розташування а також наявність великої кількості зон відпочинку і лікування. До негативних факторів – відсутність необхідної бази для розвитку туризму в сільській місцевості, незадовільний стан туристичної, відсутність інноваційних і науково обґрунтованих проєктів у сфері туризму, недостатність державної підтримки та комплексного підходу до реклами туристичного продукту на внутрішньому і міжнародному ринках туристичних послуг [4, с. 21].

Як бачимо, баланс «позитивні фактори – негативні» складається на користь останніх, що відштовхує вітчизняних та іноземних інвесторів. Тому ми вважаємо, що для виправлення ситуації необхідно розпочинати формування туристичних центрів починаючи із невеликих туристичних підприємств, які були б нечутливими до впливу негативних факторів і максимально використовували позитивні, тобто відповідали вимогам:

- здатності надавати туристичні послуги цілорічно;
- використання для привернення уваги туристів місцевих історичних, міфологічних, археологічних, природних пам'яток;
- неможливості щодо високої кваліфікації трудових ресурсів;
- використання одноманітних туристичних ресурсів (ліси, річки, озера, сільську кухню, неруйнівні для природи розваги);
- швидко окупувалися і приносили прибуток, частину якого можна було б направити на будівництво інших подібних об'єктів, тобто запустити своєрідний механізм їхнього самовідтворення;
- мали здатність швидко розбудовуватися по великій території.

На можливість формування туристичних центрів відповідно до цих вимог вказують певні особливості туристичних ресур-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вплив компонентів зовнішнього середовища на туристичні підприємства та вимоги до туристичних центрів

	Компоненти зовнішнього середовища	Вплив на туристичні підприємства	Вимоги до туристичних центрів
1	Велика площа рекреаційних територій	Надає потенційну можливість рівномірно вкрити територію України туристичними підприємствами різноманітного спрямування, що дасть можливість вирівняти дисбаланс розвитку туристичної галузі між територіями країни	Туристичні центри при їх раціональному плануванні спроможні вирівняти таку нерівномірність туристичної мережі шляхом підняття ступеню окультуреності рекреаційних зон, які залишаються не включеними до виробництва туристичного продукту
2	Значний туристичний потенціал	Дає можливість підняти внесок туризму в економіку України до розміру внесків інших галузей	Здатність забезпечити збереження та відновлення рекреаційних цінностей територій через планування унікального асортименту туристичних послуг у кожному із туристичних центрів
3	Високий рівень забезпечення рекреаційними ресурсами та резерви розширення обсягів використання природно-рекреаційного потенціалу в АР Крим, Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Херсонській областях	Сприяє розвитку існуючих туристичних центрів. Можливості будівництва нових обмежені	Можливість створення туристичних центрів, використовуючи на початковій стадії сільський, зелений та агротуризм
4	Найвищі показники рівня концентрації природно-рекреаційного потенціалу на одного рекреанта у Чернівецькій, Житомирській, Сумській, Хмельницькій, Чернігівській областях	Великі можливості створення та розвитку нових туристичних центрів	Здатність туристичних центрів концентрувати та перерозподіляти капітал між різними галузями народного господарства
5	Багаточисельні дестинації	Дозволяють розвивати туристичні маршрути як на регіональному рівні, так і на загальнодержавному, що дозволяє поєднувати через них взаємодію між туристичними утвореннями	Туристичні центри мають стати центрами з втілення природовідновлювальних технологій в поєднанні з екологічно безпечними розвагами
6	Позитивні і негативні фактори країни	Заходи, які розробляються для розвитку туристичної галузі, мають стати поштовхом для розвитку позитивних і нівелювання негативних факторів	Будівництво туристичних центрів треба починати із невеликих туристичних підприємств, які були б нечутливими до негативних факторів середовища, використовували одноманітні туристичні ресурси (ліси, річки, озера, сільську кухню, неруйнівні для природи розваги), швидко окуповувалися і приносили прибуток, частину якого можна було б направити на будівництво інших подібних об'єктів
7	Проблеми місцевих бюджетів	Розробка місцевих бюджетів має стати основою для інтенсивного розвитку туристичної галузі на місцях.	Необхідність включення до складу туристичних центрів фінансових установ (банків, страхових, інвестиційних, венчурних) для розробки взаємовигідних схем самоінвестування
8	Співвідношення факторів виробництва туристичного продукту	Усі виробничі фактори, відомі сучасній економічній науці, рівномірно розвинуті на території України, що є запорукою сталого розвитку її туристичної галузі	Здатність туристичних центрів підтримувати баланс факторів виробництва туристичного продукту, тобто природних ресурсів, історико-культурної спадщини, капіталу та трудових ресурсів через мультиплікативний ефект та взаємодію з іншими галузями економіки
9	Старе поняття «галузь» як таке поступово розмивається	Розмиття поняття «галузь» у тому розумінні, в якому воно вживалося за часів індустріальної епохи, тобто лише як виробництво матеріальних благ, і його дрейф у напрямку надання послуг, тягне за собою необхідність орієнтування туристичної галузі саме на виробництво послуг	Туристичні центри мають надавати високоякісні туристичні послуги для успішного конкурсування з іншими районами а також бути в певному сенсі виробничими підприємствами, тобто розробляючи нову техніку і технологію розваг, вони зможуть передавати такі розробки в інші галузі виробництва

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

сів України, такі як однаковість природно-кліматичних умов із Західною Європою та середньою частиною Росії, мережа транзитних автомобільних, залізничних шляхів та авіаліній, культурна схожість європейських народів та масове будівництво малих і середніх туристичних підприємств в інших країнах.

Серед проблем розвитку туризму в Україні існує проблема формування місцевих бюджетів та перерозподілу коштів між бюджетами різних рівнів, яка ускладнює регіону-донору використовувати зароблені кошти на власний розвиток [6, с. 50]. Це спонукає нас визначити наступну вимогу до туристичних центрів України – необхідність включення до їхнього складу фінансових установ для розробки взаємовигідних схем самоінвестування. Туристичні центри будуть мати вільний доступ до фінансових ресурсів а банки (страхові, інвестиційні, венчурні та ін.) свою частину прибутку від туристичної діяльності. Це, в свою чергу, приведе до більш щільного включення туристичних центрів у систему господарських зв'язків із підприємствами інших галузей.

Підґрунтям для побудови розгалуженої мережі туристичних центрів в Україні є також сприятливе співвідношення факторів виробництва туристичного продукту, тобто природних ресурсів, історико-культурної спадщини, капіталу та трудових ресурсів [5, с. 28]. Отже, наступною вимогою до туристичних центрів ми вбачаємо їхню здатність підтримувати баланс цих факторів через мультиплікативний ефект і взаємодію з іншими галузями економіки та досягнення в результаті такої взаємодії синергетичного ефекту. Ми пропонуємо основним напрямом такої взаємодії зробити впровадження нових турпродуктів із метою створення сприятливих умов для забезпечення конкурентоспроможності туристичних центрів та підприємств-учасників туристичних кластерів на світовому ринку. Це дозволить контролювати видатки на саморозвиток, компенсувати дію негативних чинників, а також запустити в дію синергетичний ефект між складовими туристичних центрів. Щодо державних інвестицій в туристичну галузь, то вони мають надаватися насамперед тим туристичним центрам, в яких норма рентабельності буде найвищою. До розвитку синергетичних зв'язків як між підприємствами-учасниками створення туристичних центрів, так і між туристичними центрами та зовнішнім середовищем приводить бачення найоптимальнішого поєднання природного, економічного і соціального ресурсів території для надання унікального турпродукту, який може розглядатися за своїм змістом як інноваційний по відношенню до аналогічних у своєму виді. Отже, синергетичний ефект досягатиметься шляхом реалізації інноваційних можливостей, які надаватимуться даними туристичними центрами. Закладання інноваційних підходів до створення ексклюзивного, притаманного лише даному туристичному центру турпродукту вже на стадії розробки плану його будівництва, буде першопоштовхом для отримання узгодженої співпраці не лише між підприємствами, які ввійдуть до туристичного центру, а й самого турцентру із зовнішнім середовищем.

Здійснення науково-технічної революції веде до того, що поняття «галузь» як таке поступово розмивається. Для ринкової економіки характерний не стільки розвиток окремих галузей, скільки функціонування диверсифікованих міжгалузевих комплексів, серед яких виділяється комплекс галузей соціально-побутової інфраструктури, куди входить туризм як диверсифікований, міжгалузевий комплекс соціально-побутової інфраструктури [1, с. 20]. Така особливість туризму робить його зручним для включення в систему господарських зв'язків із багатьма іншими супутніми галузями (будівництвом, харчуванням, сферою розваг, транспортними, фінансовими, лікувальними та іншими підприємствами), що дозволяє досягти мультиплікативного ефекту. З іншого боку, ця ж особливість накладає певні вимоги і до туристичних центрів України. Вони мають надавати високоякісні туристичні послуги для успішного конкурування з іншими країнами, а також бути й в певному сенсі виробничими підприємствами. Під цим ми маємо на увазі те, що, розробляючи нову техніку і технологію розваг, вони зможуть передавати такі розробки в інші галузі виробництва, і навпаки: розробляти техніку для атракціонів, яка працює на здобутках інших галузей (електротехнічної, авіакосмічної, суднобудівної та ін.).

Відповідний вплив кожного з цих аспектів зовнішнього середовища на туристичні підприємства і підприємства інших галузей, які співпрацюють з ними, а також визначає вимоги до туристичних центрів України, показаний в таблиці.

Висновки

Дослідження причин неефективного реагування на негативні фактори і неможливості використання в повній мірі позитивних факторів розвитку, які знаходяться у зовнішньому середовищі, свідчать про відсутність раціональної організації внутрішньоорганізаційних взаємозв'язків між складовими туристичних центрів. Для виправлення ситуації пропонується розпочинати будівництво туристичних центрів із невеликих туристичних підприємств, які були б

- здатні надавати туристичні послуги цілорічно;
- використовували для привернення уваги туристів місцеві історичні, міфологічні, археологічні, природні пам'ятки;
- невимогливими до кваліфікації трудових ресурсів;
- швидко окуповувалися і приносили прибуток.

Усім цим вимогам найбільш повно відповідають невеликі туристичні підприємства екологічно орієнтованих видів туризму (сільського, зеленого, агротуризму), набір туристичних послуг яких доповнений катанням на лижах і ковзанах з використанням штучного снігового покриття, підводним полюванням, болдерінгом, парашутним і планерним спортом, авіатуризмом. Ці види туризму вимагають невеликих первинних вкладень, а також здатні відродити занедбану в останні роки галузь малої авіації. Отже, наступною вимогою до туристичних центрів стає можливість їх створення, використовуючи на початковій стадії саме ці види туризму. Поступово об'єднуючись, вони концентруватимуть вільні обігові кошти для будівництва

аналогічних або більших туристичних об'єктів. Цей процес триватиме до тих пір, допоки «роїння» не вкрий певну рекреаційну територію, і зупиниться під впливом двох обмежень: кількістю туристів та рівнем екологічного навантаження.

Запропонована методика вибудовування туристичних центрів, як ми вважаємо, буде в перспективі здатна створити раціональні внутрішньоорганізаційні взаємозв'язки між складовими туристичних центрів. На таку думку нас наштовхує спроможність туристичних центрів вбирати в себе готові маркетингові, фінансові, логістичні, інноваційні та інші зв'язки, набуті невеликими туристичними підприємствами, які об'єднуюватимуться в більш крупні господарські утворення. Тобто структура майбутніх і в певній мірі існуючих туристичних центрів має бути мережевою, оскільки саме такі конструкції в наш час є найбільш гнучкими щодо засвоєння інновацій усіх видів, здатними оперативно приймати управлінські рішення та швидкими в їх реалізації через наявність центрів прибутку, якими виступають окремі незалежні туристичні підприємства. Це зробить їх більш конкурентоспроможними у порівнянні з величезними адміністративними «пірамідами», існуючими в сучасній туристичній галузі.

Література

1. Балабанов И.Т. Экономика туризма: Учеб. пособие / И.Т. Балабанов, А.И. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 176 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія /

О.О. Бейдик. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. – 395 с.

3. Гетьман В.І. Платні рекреаційні послуги установ природно-заповідного фонду України: законодавчі норми та економічні можливості / В.І. Гетьман // Український географічний журнал. – 2002. – №1. – С. 58–64.

4. Данильчук В.Ф. Особенности формирования и развития туристических предприятий: Монография / В.Ф. Данильчук. – НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2006. – 240 с.

5. Данильчук В.Ф. Світовий ринок послуг турбізнесу. Навчальний посібник (російською мовою) / В.Ф. Данильчук. – Донецьк: ДІТБ, 2000. – 146 с.

6. Ермаченко В.Е., Дехтярь Н.А. Влияние развития туристической отрасли на перераспределение ресурсов в масштабах макрорегионов / В.Е. Ермаченко, Н.А. Дехтярь // Бизнесинформ. – 2009. – №4(3). – С. 50–54.

7. Казачковская Г.В. Повышение эффективности управления курортно-рекреационным комплексом / Г.В. Казачковская // Экономические проблемы и перспективы стабилизации экономики Украины. – Донецк ИЭП НАН Украины, 2000. – Т. 2. – С. 222–226.

8. Черніна І.В. Міжнародний туризм в економіці регіону: Навч.-метод. посібник / І.В. Черніна. – Донецьк: ДонДУУ, 2006. – 167 с.

9. Черчик Л.М. Оцінка рівня привабливості розвитку рекреаційного природокористування для регіонів України / Л.М. Черчик. – Луцьк: Видавничий центр ЛДТУ, 2006. – 120 с.

Ю.С. КУБИЦЬКИЙ,
аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Тенденції розвитку системи управління сільськими територіями в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століття

Висвітлюються тенденції розвитку системи управління сільськими територіями в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століття. Наголошується на тому, що зазначені тенденції реалізували системне та цілісне реформування всіх аспектів соціально-економічного організму держави, що передбачає впровадження інституціонального підходу, який включає систему принципів перетворення села, спрямованих на зміну базисних складових існуючого сільського устрою (форм власності, форм господарювання та економічних умов на селі), за допомогою врахування специфіки українських інституціональних аспектів та механізмів.

Освещаются тенденции развития системы управления сельскими территориями в Украине в конце ХХ – начале ХХІ века. Отмечается, что отмеченные тенденции реализовали системное и целостное реформирование всех аспектов социально-экономического организма государ-

ства, что предусматривает внедрение институционального подхода, который включает систему принципов преобразования села, направленных на смену базисных составляющих существующего сельского уклада (форм собственности, форм ведения хозяйства и экономических условий на селе) с помощью учета специфики украинских институциональных аспектов и механизмов.

The tendencies of the development and control of the system of rural territories in Ukraine at the end of ХХ – beginning ХХІ century are analyzed. It is marked that the mentioned tendencies realized the system and integral reformation of all aspects of socio-economic organism of the state, that foresees the introduction of institutional approach including the system of the principles of the village's transformation aiming at changing the basic constituents of the existent rural mode (the patterns of ownership, forms of village management and economic conditions in